

تبردر سیره‌ی تمدن ساز اهل بیت علیهم‌السلام

سیره‌ی امام رضا علیه‌السلام

محبت الاسلام و المسلمین محمد بن الحنفی زاده

سرشناسه: الهی‌زاده، محمدحسین / ۱۳۴۱

عنوان و نام پدیدآورنده: سیره‌ی امام رضا (ع) / محمدحسین الهی‌زاده / پژوهش و تدوین: طیبه سلیمیان / بازنویسی: زهره بهشتی‌زاده / ویرایش علمی: سمیه طلوع‌برکاتی نمونه‌خوانی: عفت اصدقی و مریم کرمی / تخریج منابع: سیدمحسن ساغروانیان
مشخصات نشر: مشهد- مؤسسه فرهنگی تدبیر در قرآن و سیره ۱۳۹۶
مشخصات ظاهری: ۹۲ ص

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۳۹۷-۲۷-۴

وضعیت فهرست نویسی: فیپا

موضوع: تاریخ و سیره

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۶ ۴۰۱ ۴۳۸ الف/۳۶ BP

رده‌بندی دی‌ری: ۲۹۷/۹۵

کتابخانه ملی: ۴۷۶۳۰۹۹

سازمان فرهنگی، تفریحی و ورزشی

نویسنده: سیره‌ی امام رضا (ع) / محمدحسین الهی‌زاده

پژوهش و تدوین: طیبه سلیمیان

بازرسی: زهره بهشتی‌زاده

ویرایش علمی: سیدمحسن ساغروانیان

نمونه‌خوانی: عفت اصدقی و مریم کرمی

تخریج منابع: سیدمحسن ساغروانیان

حروف‌نگاری، صفحه‌آرایی و ویراستاری: علامه ضامن‌مندانزاده

اصلاحات حروف‌نگاری و نمونه‌خوانی: فاطمه محمدزاده و آیدین حسن‌نژاد

تهیه نمودار: مهدی بهره

طرح جلد: حسن آزاد

ناشر: تدبیر در قرآن و سیره

نوبت چاپ: سوم

سال نشر: آذر ۱۳۹۶

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۳۹۷-۲۷-۴

شمارگان: ۱۰۰۰

بها: ۶۰۰۰ تومان

حقوق چاپ و نشر محفوظ است

آدرس: مشهد مقدس، خیابان امام خمینی، میدان ده دی، نبش رازی غربی ۸، تلفن: ۳۸۵۵۲۴۰۸

وب‌گاه: www.mftqs.com رایانامه: tadabbor@chmail.ir

فهرست مطالب

پیش نوشتار..... ۷

بخش اول

نگاهی گذرا به اقدامات امام رضا (ع) در راستای ترویج مبانی معرفتی تمدن و حیانی

۱. پیش از امامت (۳۵ سال): حمایت از امام..... ۱۳

۲. دوران امامت (۲۰ سال)..... ۱۳

بخش دوم: بررسی تفصیلی سوابق امام رضا (ع)

فصل یکم: پیش از امامت

حمایت از امام (۱۸۳-۱۴۸ ه.ق.)

یکم. بهره‌مندی از علم و فضائل و مکارم پدر..... ۲۴

دوم. مشارکت در پیشبرد همگانی ساختن معارف و حیانی ولایی..... ۲۵

فصل دوم: دوران امامت

حضور فرهنگ اهل بیت (ع) در عرصه حاکمیت و تدبیر جامعه (۲۰۳-۱۸۳ ه.ق.)

یکم. عرصه‌ی ولایی سیاسی: تبیین دقیق جایگاه الهی امام..... ۳۰

۱. احیای یاد عاشورا (حماسه‌ی سیاسی حسینی)..... ۳۰

۲. تبیین الهی‌بودن جایگاه امامت..... ۳۱

الف) بیان حدیث سلسله الذهب..... ۳۱

۳۵	ب) رد پیشنهاد خلافت.....
۳۶	پ) تبیین اطاعت از اهل بیت علیهم السلام از جایگاه حاکمیت.....
۳۹	ت) توجه دادن به امامت امام جواد علیه السلام
۴۱	ث) تبیین مسأله‌ی مهدویت و بیان ویژگی‌های حضرت مهدی علیه السلام
۴۲	۳. پذیرش ولیعهدی برای تثبیت نگاه جمع بین دیانت و سیاست.....
۴۴	۴. ارشادات حکومتی.....
۴۶	دوم. عرصه‌ی معارف و حیانی: تبیین جایگاه توحید در معارف و حیانی.....
۴۶	الف. تفسیر آیات و ترویج قرائت قرآن.....
۴۸	ب. تبیین اصل توحید و ایراد خطبه‌ی توحیدیه.....
۵۶	پ. جهانی کردن تعالیم اهل بیت علیهم السلام با مناظره با ارباب مذاهب و ادیان.....
۶۲	ت. تأکید بر سیره نبوی صلی الله علیه و آله در نماز عید فطر.....
۶۴	ث. مبارزه با جریان‌های فکری منحرف به‌ویژه واقفیه.....
۶۸	سوم. عرصه‌ی اجتماعی: پرتوهای جایگاه‌های مردمی.....
۶۸	۱. سفرهای متعدد و ارتباط مستقیم و گفتگو با مردم.....
۷۱	۲. تربیت ۳۰۰ شاگرد در مسجدالنبی.....
۷۲	۳. تربیت علمی و عملی بردگان.....
۷۳	۴. نفوذ عاطفی و معنوی در مردم (سیره‌ی اجتماعی نبوی).....
۷۵	۵. دفاع از ستم‌دیدگان با پیاده‌کردن احکام قضایی اسلام.....
۷۶	۶. حمایت اقتصادی از مردم.....
۸۵	کتاب‌نامه.....

پیش نوشتار

تمدن استوار بر آموزه‌های وحیانی، بر سرپای همه‌جانبه و هدایت انسان‌ها به سرمنزل کمال و رستگاری است. نخستین سنگ این بنای عظیم توسط حضرت آدم علیه السلام نهاده شد و انبیای عظام، یکی پس از دیگری سنگ‌های این بنای عظیم را روی هم چیدند تا با رسالت خاتم الانبیاء، حضرت محمد بن عبدالله صلی الله علیه و آله و سلم، به پایا برسد.

رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم آن هنگام مبعوث شد که مردم از ادیان الهی منحرف شده و به انواع شرک روی آورده بودند. پیامبر اسلام با تلاش ۲۳ ساله، مردمان پراکنده و جاهل عرب را به جامعه‌ای متحد در قالب نظامی توحیدی تبدیل کرد و با مدیریتی الهی، نظام اجتماعی سیاسی وحیانی و حکومت دینی تشکیل داد. به دستور خداوند و به موجب نزول آیه‌ی ابلاغ، وصایت امیرمؤمنان علی علیه السلام تا امام دوازدهم حضرت مهدی علیه السلام را در روز غدیر خم اعلام و تمدن وحیانی را جاودانه کرد.

پس از رحلت رسول خدا ﷺ امت اسلامی از مسیر اصلی فاصله گرفت؛ ارزش‌های جاهلی احیا شد و انحرافات فرهنگی و سیاسی ژرفی در امت شکل گرفت. جریان نفاق، اسلام را وارونه می‌خواست؛ پس مقدس‌نمایانه در راه هدف از هیچ چیز رویگردان نبود. با تلاش و ایثار حضرت زهرا و امام علی ﷺ در صیانت از قرآن و سنت، ارکان تمدن و حیانی (امامت - وحی - امت) حفظ و تثبیت شد و دو سبط پیامبر ﷺ، امام حسن و امام حسین ﷺ، ستون خود را در دفاع از تمدن و حیانی به‌کار بردند. امام حسن ﷺ با صلحی حکیمانه، چهره‌ی نفاق را آشکار کرده و امام حسین ﷺ در دفاع از اصل وحی و رسالت، حماسه‌ی عاشورا را آفرید.

در مقطع بعد، تمدن و حیانی نیازمند بازسازی بود. امام سجاد ﷺ این کار را با بازخوانی مبانی معرفتی تمدن اسلامی؛ یعنی قرآن و سیره‌ی نبوی، آغاز کرد. آن حضرت در مدت ۳۵ سال امامت، با طرح معارف و حیانی در اندیشه و دعا و آموزش عمومی، بستری فراهم کرد تا امام باقر ﷺ، ارکان جامعه را با مهندسی نظام فرهنگی بر پایه‌ی قرآن و سنت، قوام و جهت داد و امام صادق ﷺ این جریان را تکمیل کرد. در دوره‌ی ۸۷ ساله‌ی تبیین، متخصصان فراوانی در علوم مختلف، به‌ویژه علوم دینی، تربیت شدند و مرجعیت علمی و اجتماعی امامان معصوم ﷺ تثبیت شد.

گام بعدی در روند تکامل تمدن و حیانی، ترویج و عمومی‌سازی فرهنگ ناب اسلامی برای تحقق و تداوم معارف قرآن و سنت بود. چهار امام معصوم با توجه به شرایط عصری و نسلی، نقش ویژه‌ای در این مقطع ایفا کردند. رویکرد امام کاظم ﷺ همگانی‌سازی فرهنگ دینی بود. امام رضا ﷺ قلمرو فرهنگ و حیانی ولایی را از سطح جامعه به حاکمیت و جهان آن زمان گسترش داد. آن حضرت با پذیرش مشروط ولایتعهدی، معارف و فرهنگ اسلامی را از جایگاه حکومتی نشر و گسترش داد. حضور «عالم آل محمد ﷺ»،

نمونه‌ی اعلای بندگی و الگوی تمام عیار سیره‌ی رسول خدا ﷺ در عمل به قرآن بود که با حضور در دستگاه خلافت عباسی، گام بلندی در پیشبرد اهداف ائمه‌ی اطهار ﷺ برداشت؛ زیرا همه‌ی ابزارهای تبلیغی در اختیار امام ﷺ بود و زمینه‌ی ثبت و نشر اندیشه و مواضع اهل بیت ﷺ در موضوعات فکری و فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و حتی نظامی در جهان اسلام و بیرون از آن فراهم شد.

در این ستری، امام جواد ﷺ کارآمدی فقه اهل بیت ﷺ در پاسخ‌گویی به جزئی‌ترین مسائل را نشان داد. امام هادی ﷺ در راستای اعتدال‌بخشی به افراط و تفریط‌ها، مبارزه با انحرافات علم و عی و تبیین نظام ولایی شیعه، نظام اعتقادی و اجتماعی مسلمانان را سامان داد. دوره‌ی امام حسن عسکری ﷺ، مقطع دیگری در سیر تمدن و حیانی بود. آن حضرت در ۶ سال امامت خویش با تأکید بر توانمندسازی امت برای ورود به عصر غیبت، مردم، به‌ویژه شیعیان، را برای قبول مسئولیت دین و جامعه آماده کرد تا در عصر غیبت، ولایتمدارانه در مسیر تحقق اهداف قرآن گام بردارند.

این نوشتار، تحقیقی است در راستای تحقق علل نظریه‌ی تدبیر در سیره‌ی اهل بیت ﷺ و تفصیلی بر درس دهم کتاب تدبیر در سیره‌ی ائمه‌ی اطهار ﷺ، که با نگاهی نو و محور قرار دادن قرآن کریم و منابع تاریخی و روایی، سیره‌ی امام رضا ﷺ را با رویکرد تمدنی در سه عرصه‌ی سیاسی، فرهنگی و اجتماعی مطالعه و بررسی نموده است.

مؤسسه فرهنگی تدبیر در قرآن و سیره

مشهد مقدس

۲۸ آبان ۱۳۹۶ برابر با ۳۰ صفر ۱۴۳۹

شهادت عالم آل محمد ﷺ حضرت امام رضا ﷺ